

Ніколаєнко Т.Б., д.ю.н., професор,
Хомеренчук М.І., здобувачка вищої освіти,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Конституцією України (ч. 3 ст. 17) безпосередньо та досить чітко закріплено вимогу щодо забезпечення прикордонної безпеки нашої держави, що випливає із законодавчої конструкції, яка зазначає, що «забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи України, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [1].

Крім того, за змістом цього положення також чітко закріплено розуміння того, що виконання обов'язку зі здійснення зазначеної діяльності відбувається виключно через військові формування і правоохоронні органи. Проте вони мають бути відповідними для цього, тобто законодавчо й організаційно уповноваженими забезпечувати прикордонну безпеку України.

Хоча Державну прикордонну службу (далі – Держприкордонслужба), діяльність якої регламентується Законом України «Про Державну прикордонну службу України» [2], відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» визначено правоохоронним органом спеціального призначення, що реалізує державну політику у сфері безпеки державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні [3].

Відповідно до чинного законодавства до правоохоронних органів, як відомо, належать також і інші державні органи, які виконують свої специфічні. Але варто звернути увагу й на те, що чіткого їх переліку не визначено, а законодавче визначення «правоохоронний орган», незважаючи на неодноразове його застосування у нормативно-правових актах, відсутнє. Тому питання щодо приналежності певного органу до числа правоохоронних залишається неоднозначним.

Тому для більш повного розкриття на нашій авторитетній конференції авторами цього виступу в рамках визначеного предмету дослідження доречним буде врахування думок знаних українських правників як теоретиків так і практиків саме щодо розуміння правоохоронної діяльності та правоохоронного органу. Так, Ю.С. Шемшученко вважає, що «...правоохоронні органи, це такі органи, що наділені повноваженнями та компетенцією щодо охорони та регулювання громадських відносин» [4, с. 513]. Ю.О. Загуменна визначає, що «правоохоронні органи, це такі

органи, які забезпечують контроль за дотриманням та реалізацією прав і свобод громадян, контролюють легітимність та законності встановлених законом правил і процедур» [5, с. 149]. Щодо безпосередньо правоохоронної діяльності у сфері охорони державного кордону, то важливо врахувати науково обґрунтовану тезу В.Л. Зьолки, за якою «головним суб'єктом забезпечення правопорядку у сфері охорони державного кордону є Держприкордонслужба» [6, с. 360]. Певним чином уточнюючу позицію зазначає й О.В. Ільченко, який констатує, що «правоохоронна діяльність Держприкордонслужби забезпечує правопорядок на державному кордоні, у прикордонні та у виключній (морській) економічній зоні України» [7, с. 11]. А.М. Притула також деталізує на тому що, Держприкордонслужба відповідно до законів «Про Державну прикордонну службу України» та «Про національну безпеку України» віднесена і до сил безпеки (сили безпеки – правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України), а до сил оборони (сили оборони – Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави) [8, с. 40–41].

Продовжуючи міркування з досліджуваного предмету в рамках цих тез, на нашу думку, важливо наголосити, що на підставі положень ст. 1 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [2] та ч. 6 ст. 18 Закону України «Про національну безпеку України» [3], а також враховуючи, що «правове регулювання та організація діяльності Держприкордонслужби мають свою специфіку, яка обумовлюється конституційними положеннями про те, що однією з головних функцій держави є забезпечення захисту суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності кордонів».

Натепер Держприкордонслужба за Законом України «Про прилеглу зону України» також має своє спеціальне призначення – забезпечення безпеки державного кордону України й охорони суверенних прав держави у її виключній (морській) економічній і прилеглий зонах. Саме у вказаній сфері цей державний орган буде протидіяти тій загрозі, яка несе чималу небезпеку та шкоду не тільки державі, а й певним інтересам людини та суспільству в цілому [9].

Отже, висновком із зазначеного вище є те, що Держприкордонслужба - законодавчо визнаний правоохоронний орган особливістю якого є специфічна сфера своєї діяльності, а саме забезпечення безпеки державного кордону України й охорони суверенних прав держави у її

виключній (морській) економічній і прилеглий зонах.

Література

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03 квіт. 2003 р. № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21 чер. 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 5.
4. Юридична енциклопедія. В 6 т. Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 5. П-С. 2003. 736 с.
5. Юридичний словник-довідник / за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: Феміна, 1996. 696 с.
6. Зьолка В.Л. Охорона національних інтересів України у прикордонній сфері (адміністративно-правовий аспект): монографія. Хмельницький: НАДПСУ, 2015. 672 с.
7. Ільченко О.В. Організаційно-правові засади взаємодії органів внутрішніх справ та Державної прикордонної служби України в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2014. 19 с.
8. Притула А.М. Теоретико-правові засади оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 332 с.
9. Про прилеглу зону України: Закон України від 06 груд. 2018 р. № 2641-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 3. Ст. 5.

УДК 343(043.2)

Расторгуєв О.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ВИЗНАННЯ ЇХ ЯК НЕДОПУСТИМИМИ

Однією із загальних засад кримінального провадження є неухильне додержання вимог закону. Це положення закріплене в ч. 1 ст. 9 КПК України. При цьому ч. 3 ст. 9 КПК України при всій неоднозначності своєї конструкції дає підстави для твердження, що Кримінальний процесуальний кодекс України є пріоритетним у застосуванні перед іншими законами, які в свою чергу не можуть суперечити Кодексу.

Відповідно, збирання доказів, яке здійснює сторона обвинувачення шляхом проведення С(Р)Д та НС(Р)Д, проведення інших процесуальних дій (ч. 2 ст. 93 КПК України) повинно здійснюватися у порядку, визначеному КПК України. Дотримання встановленого КПК України порядку збирання доказів забезпечує допустимість такого доказу в